

علی همت محمودنژاد مدیر عامل انجمن دفاع از حقوق معلولان ایران:

بزرگ‌ترین مانع از دواج معلولان باورهای غلط خانواده‌هاست

عزیز حسینی

وی به واژه هدایتگری اشاره داشته و بیان می‌کند: همانگونه که در برخی مشاغل شاهد هدایتگری هستیم، برخی افراد معلول در جامعه نیاز به هدایتگری دارند، در نتیجه خانواده هم باید شیوه هدایتگری را در پیش گیرد تا به جسم و جان فرد دارای محدودیت آسیب وارد نشود و مسیر اصلی را در جامعه پیدا کند.

به اعتقاد وی هدایتگری باعث خواهد شد تا فرد تجربه کافی برای مشکلات و مسائل در جامعه و به مرور توانایی زندگی مستقل را داشته باشد. محمودنژاد بیان می‌کند: افراد کم توان و دارای آسیب ذهنی نیازمند خانواده‌ای هستند که شیوه به‌قیم عمل کنند.

وی با ورود به معلولیت‌های مختلف موجود در جامعه توضیح می‌دهد: معلولان ذهنی نیازمند زمان طولانی‌تر و بیشتری از سوی خانواده‌ها برای کسب استقلال و ورود به جامعه هستند اما نابینایان، ناشنوایان یا معلولان جسمی می‌توانند زندگی مستقل داشته باشند.

وی به مخاطرات والدین ناشنوا در دوران نوزادی کودک خود اشاره می‌کند و می‌گوید: خانواده ناشنوا صدای نوزاد خود را نمی‌شنوند که چنین مشکلاتی نیازمند آموزش بیشتر و دقیق‌تر است که در حال حاضر ارائه می‌شود. البته با همکاری اداره کل سلامت شهری تهران تاکنون ۲۵ نشست تجربه زبستی از سوی انجمن دفاع از حقوق معلولان ایران برای معلولان ناشنوا و نابینا برگزار شده است و در این نشست‌ها چگونگی ارتباط و شیوه زندگی و ازدواج و فرزندآوری آموزش داده می‌شد.

به گفته وی تنها ۵۰۰ نفر در تهران در کلاس‌های تجربه زبستی شرکت کردند و توانستند آموزش لازم را

چرا که خانواده‌ها باور ندارند این افراد می‌توانند زندگی مستقل تشکیل دهند و این مانع بزرگی در برابر ازدواج آنان است.

وی با تأکید بر اینکه استقلال فردی و توانمندی فرد معلول باید تقویت شود، توضیح می‌دهد: من به عنوان متخصص افراد دارای معلولیت می‌گویم هدایتگری باید از طرف خانواده باشد اما نباید به گونه‌ای باشد که فرد کاملاً متکی به خانواده رشد کند. اگر کودکی در خانواده نابینا می‌شود مادر نباید تمام وقت خود را برای محافظت بگذارد بلکه باید به او فرصت تجربه بدهد.

الزاماً نباید ازدواج افراد معلول با یکدیگر اتفاق بیفتد. چرا که ازدواج صمیمیت روانی و جسمی است. در واقع ابتدا یک صمیمیت جسمی و روانی رخ می‌دهد و بعد وضعیت جسمی به دنبال آن یکی می‌شود، چه بسا که وضعیت جسمی تأثیری در تشکیل خانواده و ازدواج ندارد و ما از اینگونه ازدواج‌ها زیاد هم داریم که افراد معلول با غیر معلول ازدواج کردند.

به اعتقاد وی حتی افرادی که در دو معلول هستند و محدودیت‌های آنها یکسان یا متفاوت است نیز دیده می‌شود و بعضاً ازدواج معلول جسمی حرکتی با نابینا و ناشنوا یا بر عکس نیز وجود دارد.

محمودنژاد معتقد است ما برای تسهیل ازدواج افراد دارای محدودیت باید فرهنگ جامعه را تغییر دهیم.

سخنگوی شبکه ملی تشکلات‌های مردم نهاد معلولان جسمی و حرکتی به جوان می‌گوید: معلولان زیادی سراغ دارم که به رغم سنین بالا اما همچنان ازدواج نکردند.

علی همت محمودنژاد دکتری تخصصی روانشناسی کودکان استثنایی، سخنگوی شبکه ملی تشکلات‌های مردم نهاد معلولان جسمی و حرکتی و مدیر انجمن دفاع از حقوق معلولان ایران است.

وی در گفت‌وگو با «جوان» در پاسخ به سوالی درباره شیوه ازدواج افراد کم توان یا دارای محدودیت جسمی با یکدیگر می‌گوید: ما کانون مشخصی برای افراد کم توان جسمی برای تشکیل زندگی نداریم، اما انجمن دفاع از حقوق معلولان همه ساله برای ۱۱۰ نفر از افراد دارای محدودیت جسمی جشن ازدواج برگزار می‌کند.

وی توضیح می‌دهد: الزاماً نباید ازدواج افراد معلول با یکدیگر اتفاق بیفتد، چرا که ازدواج صمیمیت روانی و جسمی است. در واقع ابتدا یک صمیمیت روانی رخ می‌دهد و بعد وضعیت جسمی به دنبال آن یکی می‌شود، چه بسا که وضعیت جسمی تأثیری در تشکیل خانواده و ازدواج ندارد و ما از اینگونه ازدواج‌ها زیاد هم داریم که افراد معلول با غیر معلول ازدواج کردند.

به اعتقاد وی حتی افرادی که در دو معلول هستند و محدودیت‌های آنها یکسان یا متفاوت است نیز دیده می‌شود و بعضاً ازدواج معلول جسمی حرکتی با نابینا و ناشنوا یا بر عکس نیز وجود دارد.

محمودنژاد معتقد است ما برای تسهیل ازدواج افراد دارای محدودیت باید فرهنگ جامعه را تغییر دهیم.

سخنگوی شبکه ملی تشکلات‌های مردم نهاد معلولان جسمی و حرکتی به جوان می‌گوید: معلولان زیادی سراغ دارم که به رغم سنین بالا اما همچنان ازدواج نکردند.

واگوبه

حقوق معلولان از مصادیق حق الناس و بی توجهی به آن گناهی نابخشودنی است

سوم دسامبر (مصادف با ۱۲ آذر ماه) روز جهانی افراد دارای معلولیت بهانه‌ای برای پاسداشت حقوق انسان‌هایی است که حداقل ۱۵ درصد از جمعیت جهان را تشکیل می‌دهند و همواره در ادوار مختلف به دنبال بر خورداری از فرصت‌های برابر بوده و هستند؛ حتی مسلم که در بسیاری از کشورهای دنیا نادیده گرفته شده و موجب فقر و محرومیت، ضایع شدن استعدادها و افزایش هزینه‌های مادی و معنوی زندگی آنان بوده است.

در کشورمان نیز به رغم وضع قوانین نسبتاً کاربردی همچون «قانون حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت» که با هدف کاهش آلام زندگی و تأمین راه نسبی برای این قشر مصوب گردید، متأسفانه تلاش‌های فعالان اجتماعی و مؤسسات غیر دولتی نتیجه چندانی در پی نداشته و طی سال‌های گذشته نبود اعتبارات قانونی دستاویزی بوده است برای دولتمردان تا این قانون به قانونی ناکارآمد و ضعیف مبدل شود.

اگر چه طی ۴۵ سال گذشته در سطوح ملی و بین‌المللی اقدامات قابل قبولی با هدف کاستن از نارسایی‌های موجود انجام پذیرفته است، لیکن متأسفانه افراد دارای معلولیت هیچ‌گاه در اولویت‌های دولتمردان نبوده‌اند و در مقایسه با سایر آحاد جامعه در استفای حقوق قانونی خود محروم مانده و همواره استعدادهای باقوه و توان فکری آنان تحت تأثیر سوء مدیریت و نیازمندان و موازی با افراد تحت پوشش کمیته‌امداد و حتی بعضاً در سطوحی پایین‌تر مورد حمایت قرار گرفته‌اند.

در شرایط اقتصادی کنونی، توجه ویژه به مشکلات معیشتی، بهداشتی، درمانی، آموزشی و توانبخشی معلولان با پرهیز از رفتارهای تبعیض آمیز در اجرای کامل «قانون حمایت از حقوق معلولان» - که حاصل خون دل‌ها و سال‌ها رنج و سختی و مطالبه‌گری جامعه بزرگ معلولان است - ضروری است و عدم توجه به آن ظلمی بزرگ و نابخشودنی در قبال افراد دارای معلولیت محسوب می‌شود، افرادی که نباید شهروند درجه دو تلقی شوند، چرا که صرف نظر از جنس، نژاد، رنگ پوست، دین و مذهب و اعتقادات، آفریده‌گار خداوند بوده و بر خوردار از مجموعه‌ای از حقوق مشخص‌اند. این انسان آزاد در هر حکومتی باید بتواند از همه امکانات به‌طور کامل برخوردار شود و مادامی که در چارچوب قانون گام برمی‌دارد، احدی نباید به کرامت انسانی او لطمه وارد کند.

«پهزیستی» تنها سازمان متولی حمایت از معلولان در ایران است که اگر بگوییم پیشوند «به» آن سال‌ها پیش لایه‌ای دغدغه‌های مهم‌تر مسئولان گم شده و امروز فقط «زیستی» از آن باقی مانده است، سخن به گراف نگفته‌ایم، زیرا این سازمان حساس با تنوع چشمگیری از مسئولیت‌های متنوع و متعدد، از یکسو با طیف عظیمی از آسیب دیدگان اجتماعی در کشور مواجه است و از سوی دیگر از قدرت قانونی، ظرفیت تخصصی و توان لازم و کافی برای پاسخگویی به مطالبات معلولان برخوردار نیست و سپردن سرنوشت کودکان معلول به آن هرگز تصمیم علمی و درستی نبوده و نیست.

صرف‌نظر از پرداخت مستمیری‌های ناچیز به گروه معدودی از معلولان، آنچه امروز جامعه معلولان کشور از دولت انتظار دارند، تمرکز بر نیازهای تخصصی افراد در مباحثی چون سرشماری دقیق و تفکیکی جمعیت معلولان کشور، پوشش‌گیری از معلولیت و معلولیت‌های ثانویه، آموزش پایه و مهارت‌های ویژه کودکان دارای معلولیت، مشاوره خانواده‌های دارای معلول، تأمین نیازهای درمانی، بهداشتی و توانبخشی افراد معلول است که تحقق آن حق قانونی هر شهروندی است ولی متأسفانه در کشورهایی در حال توسعه اغلب نادیده گرفته می‌شود و در این جوامع افراد ضعیف‌تر و کسانی که قدرت استیفای حقوق خود را ندارند، بیشتر در معرض تضییع قرار می‌گیرند.

رعایت حقوق معلولان یا همان «حق الناس» شامل مصادیق مختلفی است، از جمله فراهم آوردن امکان حضور آنان در جامعه که مستلزم توجه بیشتر مسئولان در دسترس پذیری اماکن عمومی، معابر و سیستم‌های حمل و نقل شهری است و همچنین تأمین تجهیزات کمک آموزشی برای نابینایان تا بتوانند در فضایی عادلانه به کسب علم و دانش بپردازند و اشتغالزایی، مسکن مناسب و ازدواج هم جای خود!

هر انسان آزاده‌ای به تناسب آنچه خداوند در اختیار او قرار داده است باید بکوشد تا هم از حقوق خود صیانت و حفاظت به‌عمل آورد و هم با رعایت توافقی اخلاقی و کرامت انسانی در راه اعتدالی یک جامعه انسانی و ایده‌آل گام بردارد. بدیهی است تحقق جامعه‌ای مترقی و ایده‌آل - آن هم در حکومت اسلامی - آرزوی هر کسی است و رسیدن به چنین جامعه‌ای چندان دور از انتظار نیست به شرط آنکه هر کس - چه مردم و چه مسئولان - به سهم خود تلاش کند به حقوق دیگران احترام بگذارد و تمام قد جلوی انحرفات و مفسده‌های اقتصادی بایستند. به امید آن روز.

بنیانگذار کانون معلولان توانا

در شرایط اقتصادی کنونی، توجه ویژه به مشکلات معیشتی، بهداشتی، درمانی، آموزشی و توانبخشی معلولان با پرهیز از رفتارهای تبعیض آمیز در اجرای کامل «قانون حمایت از حقوق معلولان» - که حاصل خون دل‌ها و سال‌ها رنج و سختی و مطالبه‌گری جامعه بزرگ معلولان است - ضروری است و عدم توجه به آن ظلمی بزرگ و نابخشودنی در قبال افراد دارای معلولیت محسوب می‌شود.

برای تحکیم خانواده ببینند. یکی از نکات جالب توجه در گفته‌های این روانشناس حوزه معلولان درباره سبک زندگی بانوان معلول در جامعه است که درباره آن توضیح می‌دهد: هرگز شرایط خانه برای یک بانوی معلول در نظر گرفته نمی‌شود. یک کابینت برای فرد عادی معمولی است اما بانویی که روی ویلچر است توان استفاده از کابینت‌های بالا را ندارد در نتیجه باید شرایط آشپزخانه در خانه‌ای که او قصد زندگی دارد برای او متفاوت طراحی شود اما متأسفانه این موضوع در ذهن طراحان ما شکل نگرفته است.

وی بیان می‌کند: در جامعه ایرانی شاید ماشین ظرفشویی یک کالای لوکس محسوب شود اما گاهی برخی کالاها برای معلولان مهم است مثل همان ماشین ظرفشویی که برای فرد معلول لوکس نیست بلکه ابتدایی‌ترین وسیله است اما متأسفانه نهادهای مختلف آن را در سبد کالای لوکس بدون حمایت‌گری قرار می‌دهند در حالی که برای معلولان استثنایی قائل نیستند.

وی در رابطه با نگاه جامعه نسبت به ازدواج افراد دارای معلولیت می‌گوید: علم می‌گوید بسا ازدواج افراد معلول همپوشانی منفی سبب افزایش نوع معلولیت و افزایش معلولیت میان افراد بشر می‌شود در حالی که می‌توان با آزمایش ژنتیک از انتقال ژن معیوب به جامعه جلوگیری کرد، چرا که عمدتاً همه معلولیت‌ها ژنتیک نیست و بسیاری از آنها ناشی از تصادف و موارد دیگر است. در واقع بحث ما بیشتر روی معلولیتی است که ژن معیوب ندارند و سبب از یاد ژن معیوب نمی‌شوند. اگر محدودیت‌ها از یک نوع نباشد همپوشانی رخ نمی‌دهد و می‌توان به ازدواج افراد دارای محدودیت جسمی کمک کرد.

وی با تأکید بر فرهنگ غلط جامعه و ضرورت کمک رسانه‌ها در این زمینه می‌افزاید: افراد معلول مانند افراد عادی و معمولی جامعه تمام ویژگی‌های عادی حسی و هیجانی را دارند و فقط فیزیک آنها فرق دارد ولی از نظر ویژگی‌های شناختی تفاوتی با سایر آحاد جامعه ندارند، بنابراین باید کمک کنیم تا در چرخه زندگی قرار گیرند و نقش اساسی در تولید ناخالص ملی داشته باشند.

محمودنژاد توضیح می‌دهد: حضور این افراد در عرصه جامعه و اقتصاد به بسالار رفتن چرخه تولید و کار کمک می‌کند که چنین نگرشی به‌نگاه، زمان و انرژی و فرهنگ‌سازی و برنامه‌ریزی از سوی مسئولان نیاز دارد.

سخنگوی شبکه ملی تشکلات‌های مردم نهاد معلولان جسمی و حرکتی در پایان پیشنهادی هم به دولت داد تا مسیر ازدواج افراد دارای محدودیت هموارتر شود. وی خاطر نشان می‌کند: در روز جهانی معلولان باید توسعه پایدار را در نظر بگیریم که حمایت ویژه برای معلولان به ویژه در زمینه حمایت مسکن و ازدواج و تأمین هزینه‌ها در نظر گرفته شود. شاید بهتر باشد طرح تشویقی برای ازدواج افراد غیر معلول با معلول در نظر گرفته شود؛ مثل اینکه دولت جزیم آنها را تا پایان عمر بدهد که این کمترین پاداش است اما متأسفانه جامعه امتیازی برای این افراد قائل نیست و اگر معلول به هر دلیلی فوت کند یا متبعضاً در آمد خود را از دست دهد هیچ پشتوانه‌ای برای خود نخواهد داشت.

سبک سلامت

منیره رستم‌زاده، کارشناس کاردرمانی و کارشناس ارشد حرکات اصلاحی:

آگاه‌سازی خانواده‌ها نقطه شروع پیشگیری از معلولیت‌هاست

همه ما اطرافیان افراد معلول را دیده یا شاید در خانواده و اقوام یک یا چند مورد از آنها را داشته باشیم. به همین دلیل مشکلاتشان را می‌بینیم و حتی در بعضی موارد آنها را لمس می‌کنیم. گاهی با دیدنشان به این فکر می‌کنیم که پیشگیری در روز موجب نبود مشکل امروزشان می‌شد و این جمله تداعی می‌شود که «پیشگیری بهتر از درمان» است.

معلولان کشور را تشکیل می‌دهد. افراد مبتلا به این معلولیت در انجام کارهای روزمره دچار کم توانی یا ناتوانی می‌شوند و این مشکلات تنها در مسائل فیزیکی خلاصه نمی‌شود بلکه ابعاد روانی و اجتماعی را هم باید مورد توجه قرار داد. بنابراین لازم است در افزایش آگاهی عمومی جامعه تلاش کنیم تا از عوارض این مشکلات دور شویم. معلولیت‌ها به صورت کلی به دو دسته جسمی و ذهنی تقسیم می‌شوند که با اکتسابی هستند یا غیر اکتسابی.

منیره رستم‌زاده، کارشناس کاردرمانی و کارشناس ارشد حرکات اصلاحی در رابطه با پیشگیری از ایجاد معلولیت در فرزندان می‌گوید: والدین اگر در خانواده سابقه بیماری‌های ژنتیکی دارند یا اگر ازدواج فامیلی داشته‌اند باید آزمایش ژنتیک را انجام دهند. همچنین غربالگری‌های بارداری را جدی بگیرند و در جای معتبر انجام دهند. بیماری‌های مادر هنگام بارداری مانند سرخچه، انواع عفونت‌ها، ضربه و قرارگیری در معرض اشعه ممکن است به جنین آسیب برساند. همچنین قرار گرفتن در معرض هوای آلوده، امواج سرب موجود در مواد آرایشی و مواد غذایی حاوی نیکه دارنده‌ها ممکن است در جنین ایجاد ناهنجاری کند.

غربالگری بینایی و شنوایی است تا در صورت تشخیص سریع، درمان به موقع انجام و از معلولیت جلوگیری شود. مسئله بعدی نیز ایجاد زمینه برای مشاوره ژنتیک در زمان قبل از بارداری است.

به گفته این کارشناس کاردرمانی بسیاری از معلولیت‌ها به دلیل حوادث ترفاقی و سایر حوادث رخ می‌دهد که سازمان‌های مربوطه می‌توانند با قوانین لازم از افزایش اینگونه حوادث جلوگیری کنند.

وی در آخر می‌گوید: قطعاً پیشگیری تأثیر بسزایی در کاهش معلولیت‌ها خواهد داشت، چرا که پیشگیری همواره از درمان کم هزینه‌تر است و می‌توان با ایجاد آگاهی در این زمینه از بروز بسیاری از معلولیت‌ها جلوگیری کرد. تولد فرزند با مشکلات ذهنی و جسمی قطعاً بار روانی بسیار زیادی برای خانواده خواهد داشت. همچنین جامعه برای تحصیل، اشتغال و درمان معلول، هزینه و امکانات بسیاری را باید ایجاد کند، بنابراین در صورت پیشگیری مناسب هم خانواده و هم جامعه دچار آسیب کمتری خواهند شد.

منیره رستم‌زاده، کارشناس کاردرمانی و کارشناس ارشد حرکات اصلاحی در رابطه با پیشگیری از ایجاد معلولیت در فرزندان می‌گوید: والدین اگر در خانواده سابقه بیماری‌های ژنتیکی دارند یا اگر ازدواج فامیلی داشته‌اند باید آزمایش ژنتیک را انجام دهند. همچنین غربالگری‌های بارداری را جدی بگیرند و در جای معتبر انجام دهند. بیماری‌های مادر هنگام بارداری مانند سرخچه، انواع عفونت‌ها، ضربه و قرارگیری در معرض اشعه ممکن است به جنین آسیب برساند. همچنین قرار گرفتن در معرض هوای آلوده، امواج سرب موجود در مواد آرایشی و مواد غذایی حاوی نیکه دارنده‌ها ممکن است در جنین ایجاد ناهنجاری کند.

همه ما اطرافیان افراد معلول را دیده یا شاید در خانواده و اقوام یک یا چند مورد از آنها را داشته باشیم. به همین دلیل مشکلاتشان را می‌بینیم و حتی در بعضی موارد آنها را لمس می‌کنیم. گاهی با دیدنشان به این فکر می‌کنیم که پیشگیری در روز موجب نبود مشکل امروزشان می‌شد و این جمله تداعی می‌شود که «پیشگیری بهتر از درمان» است.